

2023 METŲ XXXII LIETUVOS MOKINIŲ ISTORIJOS OLIMPIADOS**„Lietuva 1795–1864 metais“****II ETAPO UŽDUOTYS**

DALYVIO(-ĖS) KODAS:

REZULTATŲ LENTELĖ**PILDO VERTINTOJAI**

	I dalis	II dalis	III dalis	IV dalis	Iš viso	Parašas
I vertintojas						
II vertintojas						
Galutinis rezultatas						

I DALIS

Pirmą užduoties dalį sudaro 30 klausimų su pasirenkamais atsakymų variantais. Kiekvienas klausimas turi tik po vieną teisingą atsakymą. Teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku.

1. Kurios gubernijos nebuvo 1795 metais?
 - A Kauno.
 - B Minsko.
 - C Slanimo.
 - D Vilniaus.
2. Kuris Rusijos imperatorius nuo Vilniaus gubernijos atskyrė Palangą ir jos apylinkes?
 - A Aleksandras I.
 - B Jekaterina II.
 - C Nikolajus I.
 - D Pavelas I.
3. Kurios gubernijos herbas pavaizduotas 1860 m. išleistame Rusijos imperijos atlase?
 - A Gardino.
 - B Kauno.
 - C Minsko.
 - D Vilniaus.

Šaltinis: *Lietuvos sienos. Tūkstantmečio istorija*. Vilnius: Baltos lankos, 2009, p. 69.

4. Kurio komiteto nebuvo Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijoje?
 - A Finansų.
 - B Policijos.
 - C Politikos.
 - D Teisingumo.
5. Kada III Lietuvos statutas neteko teisinės galios?
 - A 1795 m.
 - B 1801 m.
 - C 1831 m.
 - D 1840 m.
6. Ko nenumatė 1864 m. parengta „Rusų pradų atkūrimo programa“?
 - A Lenkų kalbos pašalinimo iš viešojo gyvenimo.
 - B Lietuviškų pradžios mokyklų steigimo.
 - C Palankių sąlygų stačiatikybės plitimui sudarymo.
 - D Visokeriopus Katalikų bažnyčios kontrolės.

7. Kas nebūdinga caro valdžios vykdytam Katalikų Bažnyčios persekiojimui?
A Bažnyčių ir koplyčių uždarymas.
B Kišimasis į kunigų seminarijos darbą.
C Kunigų laisvo judėjimo suvaržymas.
D Leidimas taisyti senus kulto pastatus.
8. Gubernijos institucija – prikazas – valdė:
A bajorų seimelius;
B miesto dūmą;
C prieglaudas;
D žemės teismus.
9. Rusijos imperijoje valstybiniai mokesčiai buvo renkami nuo:
A asmenų, sulaukusių 18 metų amžiaus;
B kiekvieno gyventojų;
C valstiečio kiemo;
D vyriškos lyties atstovo.
10. Lietuvos teritoriją prijungus prie carinės Rusijos nebuvo:
A atskirtos administracijos ir teismų funkcijos;
B karinės rusų valdžios įtakos administraciniam valdymui;
C keičiamos gubernijų ribos;
D vykdomi administraciniai-teritoriniai pertvarkymai.
11. Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos tikslas buvo:
A atkurti Lietuvos valstybingumą;
B rinkti duomenis apie Rusiją ir jos pasienio provincijas;
C sugrąžinti bajorams jų turėtas teises bei privilegijas;
D užtikrinti prancūzų kariuomenės aprūpinimą.
12. Kas yra laikomas šios vėliavos ir devizo, iškelto 1831 m. lapkričio sukilimo metu, – „Dievo vardu už jūsų ir mūsų laisvę“ autoriumi?
A Adomas Mickevičius.
B Ignas Domeika.
C Joachim Lelevelis.
D Simonas Konarskis.

13. Kokį karinį laipsnį turėjo 1831 m. sukilimo dalyvė Emilija Pliaterytė?

- A Leitenanto.
- B Kapitono.
- C Majoro.
- D Pulkininko.

14. Kuris dailininkas nutapė paveikslą „Grįžtanti Napoleono armija Vilniaus rotušės aikštėje“?

- A Jonas Damelis.
- B Jonas Rustemas.
- C Kanutas Ruseckas.
- D Vincentas Smakauskas.

15. Savo darbus jis pasirašinėjo šiais slapyvardžiais: Jokūbas Laukys, Motiejus Šauklys, Antanas Vareikis ir kitais. Vieni sako, kad tai darė jis iš kuklumo – nenorėjęs garsintis, o kiti – norėjęs kitataučiams parodyti, jog lietuvių tauta turinti daug mokytų žmonių. Nurodykite šį žmogų.

- A Antanas Baranauskas.
- B Motiejus Valančius.
- C Silvestras Valiūnas.
- D Simonas Daukantas.

16. Kas yra pavaizduotas šiame Edvardo Mato Romerio paveiksle?

- A Antanas Strazdas.
- B Dionizas Poška.
- C Laurynas Ivinskis.
- D Simonas Stanevičius.

17. Kuris sukilimo vadas buvo kunigas?

- A Konstantinas Kalinauskas.
- B Liudvikas Narbutas.
- C Stanislovas Išora.
- D Zigmantas Sierakauskas.

18. Nurodykite kaimą, kurio herbą 2010 m. dekretu patvirtino Lietuvos Respublikos Prezidentė?

- A Bijotai.
- B Punia.
- C Raudondvaris.
- D Stakliškės.

19. Ką caro valdžia laikė „laisvaisiais žmonėmis“ XIX a. pirmosios pusės Lietuvoje? Nurodykite neteisingą atsakymą.

- A Austrijos, Prūsijos valstybių išeiviai.
- B Buvę kareiviai.
- C Dvarininkų į laisvę paleisti valstiečiai.
- D Miestelių gyventojai.

20. Kas XIX a. carinėje Lietuvoje buvo vadinama *prezidentu*?

- A Apskritis viršininkas.
- B Savivaldą turinčio miesto vadovas.
- C Sentikių religinės bendruomenės vadovas.
- D Tokios pareigybės nebuvo.

21. Kurios pilietinės teisės valstiečiai negavo 1861 m. panaikinus baudžiavą?

- A Įsigyti žemės.
- B Patekti į valstybės Dūmą.
- C Tuoktis be dvarininko sutikimo.
- D Verstis prekyba.

22. Kas nebūdinga prancūzų politikai Lietuvoje 1812 m.?

- A Atkūrė miestų savivaldą.
- B Ėmė iš gyventojų rekvizicijas.
- C Įvedė intendantų valdymą.
- D Panaikino baudžiavą.

23. Kuris žemaičių tautinio sąjūdžio veikėjas 1838 m. išspausdino lotynų-lietuvių kalbų žodyną „Žodrodį“?

- A Dionizas Poška.
- B Laurynas Ivinskis.
- C Motiejus Valančius.
- D Simonas Daukantas.

24. Kuo Vilniaus universiteto istorijoje svarbūs 1813 metai?

- A Dėstomąja kalba vietoje lotynų tapo lenkų.
- B Iš stojančiųjų reikalauta bajorystės įrodymo dokumentų.
- C Jame pradėjo studijuoti Simonas Daukantas.
- D Pakeistas universiteto pavadinimas.

25. Tai vienintelis grojantis suolelis Vilniuje, skirtas Lietuvos valstybės ir kultūros veikėjui, didikui užsirašiusiam į Vilniaus miestiečių luomą. Kokio asmens įamžinimui skirtas šis suolelis?

- A Boleslovui Kolyškai.
- B Jurgiui Čartoriskiui.
- C Mykolui Kleopui Oginskiui.
- D Stanislovui Moniuškai.

26. 1815–1819 m. studijavo Vilniaus universitete. 1819–1823 m. Kaune dirbo mokytoju. 1822–1823 m. Vilniuje išspausdino pirmąją savo poezijos knygą. 1823 m. ištremtas iš Lietuvos į Peterburgą. 1829 m. išvyko į užsienį ir daugiausia gyveno Paryžiuje. 1848 m. Italijoje suorganizavo lenkų legioną kovai su Austrija. 1855 m. Konstantinopolyje organizavo lenkų dalinį kovai už graikų nepriklausomybę:

- A Adomas Honoris Kirkoras;
- B Adomas Mickevičius;
- C Julijus Slovackis;
- D Liudvikas Kondratavičius-Sirokoplė.

27. Kuri techninė naujovė Lietuvą pasiekė anksčiausiai?

- A Elektrinis apšvietimas.
- B Elektrinis telegrafas.
- C Fotografija.
- D Geležinkelis.

28. Ką simbolizuoja pasakėčios veikėjai arklys ir meška?

- A Ištremtus 1830–1831 m. sukilėlius.
- B Lietuvių ir lenkų padėtį po ATR padalijimų.
- C Rusijos spaudoje esančias Lietuvą ir Žemaitiją.
- D Sunkią baudžiauninkų ir rekrutų padėtį.

Ištrauka iš Simono Stanevičiaus pasakėčios „Arklys ir meška“:

„taip dūmojo arklys vasarvidžio rytą,
Staiga jis ten išvydo daiktą nematytą:
Valkiodama lenciūgą po žalius žolynus,
Vaikščiojo skardžiais kalnų meška po lazdynus.
Šokosi nusigandęs žirgelis bėrasis.
„Nebijok, – tarė meška, – nieks pikta nerasis!
Tėvai mūsų nuo amžių sandaroj gyveno,
Drauge gimė ir augo ir drauge paseno.
Štai ir dabar vienokia mus laimė sutiko:
Man lenciūgas ant kaklo, tau pančiai paliko.“

II DALIS

Remdamiesi A, B, C, D, E šaltiniais ir žiniomis, atsakykite į 31–37 klausimus.

A šaltinis. Paveikslas „Imperatorius Napoleonas I Vilniuje skiria Lietuvos Laikinąją Vyriausybę“ (dail. Petras Kalpokas).

B šaltinis (Ištrauka iš Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos 1812 m. liepos 2 d. posėdžio protokolo. Iš: 1812 metų Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos posėdžių protokolai. Parengė V. Pugačiauskas. Vilnius: LII, 2012, p. 189–190)

Remiantis Šviesiausiojo imperatoriaus ir karaliaus dekretu, tos pačios dienos, t. y. 1812 m. liepos 1 d., bendrame vyriausybinių ir administracinių valdžių susirinkime pirmininkaujant Didžiai gerbiamam valstybės sekretoriui Daru. Laikinosios vyriausybės komisijos posėdis vyko Vilniaus universiteto bibliotekos salėje, kuriame dalyvaujant jų šviesybėms Didžiai gerbiamiems grafui Juozui Sierakovskiui, kunigaikščiui Aleksandrui Sapiegai ir pakamarei Jelskiui, nuspręsta:

1. Parengti kreipimąsi paskirtiems nariams, kaip antai Didžiai gerbiamiems Soltanui ir Prozorui, pranešant apie paskyrimą į Vyriausybės komisiją ir tikintis kuo skubesnio atvykimo į vietą. <...>

8. Vyriausybės komisija, siekdama dirbti operatyviai ir rūpestingai, pasiskirstė veiklos sritis: Didžiai gerbiamas grafas Sierakovskis vadovaus finansams, Didžiai gerbiamas kunigaikštis Aleksandras Sapiega vadovaus maisto tiekimo ir karo reikalams, o Didžiai gerbiamas Jelskis padės abiem. Jie dirbs atskirai rengdami projektus, o sprendimai bus tvirtinami bendrame posėdyje. <...>

10. Nuspręsta, kad Vyriausybės komisijos antspaudas bus šitoks: viduryje lietuviškas vytis su užrašu „Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos antspaudas“.

C šaltinis (Ištrauka iš Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos 1812 m. rugsėjo 14 d. posėdžio protokolo. Iš: 1812 metų Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos posėdžių protokolai. Parengė V. Pugačiauskas. Vilnius: LII, 2012, p. 250–251)

1. Generalinis išdininkas Garbusis ponas Juozapas Eismontas įpareigotas priimti Vyriausybės komisijos vardu iš prancūzų išdininko pono Canoné 500 tūkst. frankų, kuriuos Šviesiausiasis imperatorius ir karalius skyrė Lietuvos kariuomenės aprangai.

D šaltinis (Ištrauka iš Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos 1812 m. gruodžio 21 d. posėdžio Varšuvoje protokolo. Iš: 1812 metų Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos posėdžių protokolai. Parengė V. Pugačiauskas. Vilnius: LII, 2012, p. 321–322)

Paskelbtas kreipimasis į Lenkijos karalystės generalinę konfederaciją, skelbiantis pasidavimą jos globai. Jo Malonybei kunigaikščiui Juozapui Poniatovskiui pavedama vadovauti į Varšuvą atsitraukiančiai Lietuvos kariuomenei. Visus karo klausimus administruoja Karo komitetui pirmininkaujantis brigados generolas Jo Malonybė Steponas Grabovskis. Tarpininkaujant kunigaikščiui užsienio reikalų ministrui Maret, Šviesiausiasis imperatorius ir karalius skyrė lėšų lietuviškos kariuomenės atlyginimams mokėti.

E šaltinis (Ištrauka iš Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos 1812 m. rugsėjo 17 d. posėdžio protokolo. Iš: 1812 metų Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos posėdžių protokolai. Parengė V. Pugačiauskas. Vilnius: LII, 2012, p. 253)

5. Vyriausybės komisija patvirtino švietimo ir religijos komiteto pateiktą projektą dėl mokesčio dvasininkams, išskyrus sunkiai besiverčiančius dvasininkus. Vyskupai, prelatai, kanauninkai, klebonai ir kiti dvasininkai bei vienuoliai pagal turimas pareigas mokės atitinkamą 4 proc. pajamų mokesį, kurį privalės sumokėti į iždą per šešis mėnesius.

6. Švietimo ir religijos komitetas privalo pristatyti Vyriausybei tris asmenis, kuriuos pasiūlys bažnytinė valdžia. Jie bus skiriami eiti pareigas visose beneficijose ir dalyvauti teikiant bažnytinius patarnavimus tose vietose, kurios kadaise priklausė Lenkijos karaliams, o po to rusų valdžiai.

7. Gailestingoms seserims priklausantys namai, kurie susieti su lignonine ir juose gydomi ligoniai, yra neapmokestinami.

31. B, C, D, E šaltiniuose minima Lietuvos laikinosios vyriausybės komisija. Paaškindite minimos sąvokos reikšmę. Nurodykite, kada, kur ir kokiu tikslu ji buvo įkurta.

Paaškinimas _____

Metai _____

Vieta (miestas) _____

Tikslas _____

_____ 4 taškai

32. Įvardykite tris asmenis, pirmą kartą posėdžiavusius Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijoje (B šaltinis)?

1 _____

2 _____

3 _____

_____ 3 taškai

33. Kieno dekretu sudaryta Lietuvos laikinosios vyriausybės komisija ir kas buvo pavaizduota jos antspaude?

Dekretą pasirašęs asmuo _____

Antspaude pavaizduota _____

_____ 2 taškai

34. Remdamiesi C, D, E šaltiniais, nurodykite du Lietuvos laikinosios vyriausybės komisijos veiklos finansavimo šaltinius.

1 šaltinis _____

2 šaltinis _____

_____ 2 taškai

35. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, nurodykite, penkias valstybės gyvenimo sritis, kurias valdė Lietuvos laikinosios vyriausybės komisija.

1 sritis _____

2 sritis _____

3 sritis _____

4 sritis _____

5 sritis _____

_____ 5 taškai

36. Kuriais metais ir, po kokio istorinio įvykio, nustojo veikti Lietuvos laikinosios vyriausybės komisija?

Metai _____

Įvykis _____

_____ 2 taškai

37. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, įvertinkite, kokių lūkesčių komisijos veikla sukėlė Lietuvos visuomenei ir, kokią naudą atnešė Napoleono kariuomenei.

Lūkestis _____

Nauda Napoleonui:

1 _____

2 _____

3 _____

_____ 4 taškai

III DALIS

Remdamiesi A, B, C, D šaltiniais ir žiniomis, atsakykite į 38–44 klausimus.

A šaltinis. Antanas Strazdas apie lietuvių žemaičių kalbą (*Šaltinis: Strazdas A. Giesmė apie siratas. Vilnius: Vaga, 1974, p. 72*)

Lietuvių ir žemaičių tauta buvo žinoma 2500 metų prieš pono Kristaus gimimą ir 259 metais po jo gimimo, letai ir heruliai <...> kalbėjo lietuvių kalba; šalia to ir Odoakras, narsus lietuvių vadas, kuris nukariavo visą Italiją ir viešpatavo 14 metų Romoje apie 470 metus, taip pat vartojo gimtąją kalbą. Pagaliau Mindaugas, Kęstutis, Vytautas ir Vladislovas Jogaila <...> ta kalba kalbėjo <...>. Dėl to, norėdamas išsaugoti atminimą apie tokią seną tautą ir lietuvių žemaičių kalbą, kad ir netobulu savo darbu, sudėjau lietuviškai moralines giesmes.

B šaltinis. Ištrauka iš Simono Stanevičiaus odės „Šlovė Žemaičių“, 1823 m. (*Šaltinis: Stanevičius S. Pasakėčios. Vilnius: Vaga, 1977, p. 8*)

Šlovė visus sujudino
Gera tėviškei daryti,
Ir ką amžiai pagadino,
Čėsas yra taisyti.

Daugel metų sviets rokavo,
Mūsų žemė kaip pražuvo,
Kaip užmiršo kalbą savo
Ir užmiršo, kuomi buvo.

Tarp žemaičių vis atgijo
Garbė tėvų ir liežuvis,
Meilė tarp jų išsiliejo,
Prasidžiugo ir lietuvis.

C šaltinis. Simonas Daukantas apie savo istorinių veikalų paskirtį (*Šaltinis: Daukantas S. Raštai. Vilnius: Vaga, 1976, t. 1, p. 39–40*)

Ne vienas skaitytojas, sklaidydamas mano raštus, rūgso, jog aš anuose lietuvius ir žemaičius daugiau vietoj giriu, o darbus ir kares krikščionių peikiu, kaipo neteisingai daromus <...>.

Atsakau savo kernotojams, jog aš ne dėl mokytų vyrų ir galvočių, bet dėl tų motinų rašiau, kurios geba savo vaikams darbus jų bočių prabočių pasakoti, o be raštų daug kartų apsirinka. Norėjau vėl mano raštu parodyti neprieteliams Lietuvos ir Žemaičių kalbos, jog kiekvienas norįs gali rašyti lietuviškai <...> lygia dalia kaip ir kita išdailinta jau kalba.

D šaltinis. Anthony D. Smith apie nacionalizmo idealą (*Šaltinis: Smith A. D. Nacionalizmas XX amžiuje. Vilnius: Pradai, 1994, p. 38*)

Tautinis identitetas neišvengiamai veda prie „nacionalizmo“ – tam tikros veiksmų programos tautiniam idealui pasiekti ir išlaikyti. Solidarumas, kurio trokšta nacionalistas, paremtas žemės nuosavybe: ne kokios nors, bet istorinės žemės, praeities kartų žemės, žemės regėjusios tautos genijaus suklestėjimą. Todėl nacionalistas nori atgauti tą žemę, paversti ją saugia „tėvyne“ tautai ir joje „kurti tautą“. <...> be teritorijos neįmanoma sukurti tos brolybės ir solidarumo, kurių reikia nacionaliniam idealui. Neįmanoma įdiegti žmonėms giminystės ir brolybės jausmo nepririšant jų prie vietos, kurią jie jaučia esant sava, prie tėvynės, kuri jiems priklauso pagal istorijos teisę.

38. Nurodykite, kokį Europos kultūrinį sąjūdį atspindi A, B, C, D šaltiniai. Kokį poveikį jis turėjo Lietuvos visuomenei? Kokiu principu šie sąjūdžiai buvo grindžiami?

Europos kultūrinis sąjūdis _____

Poveikis Lietuvos visuomenei _____

Principas _____ 3 taškai

39. Kokias dvi vertybes iškelia poetas Antanas Strazdas, rašydamas apie lietuvių ir žemaičių tautą (A šaltinis)?

1 vertybė _____

2 vertybė _____ 2 taškai

40. Kokius du žemaičių tikslus ir kokią svarbą lietuviams iškelia poetas odėje „Šlovė žemaičių“ (B šaltinis)?

1 tikslas _____

2 tikslas _____

Svarba lietuviams _____ 3 taškai

41. Kokie du S. Daukanto veiklos aspektai atsispindi C šaltinyje? Kiekvieną aspektą pagrįskite, nurodydami S. Daukanto nuopelną.

1 aspektas _____

1 nuopelnas _____

2 aspektas _____

2 nuopelnas _____ 4 taškai

42. Remdamiesi D šaltiniu ir žiniomis, nurodykite tris nacionalizmo bruožus. Kiekvieną jų paaiškinkite XIX a. I pusės lietuvių tautos situacijos ypatumais.

1 bruožas _____

1 paaiškinimas _____

2 bruožas _____

2 paaiškinimas _____

3 bruožas _____

3 paaiškinimas _____ 6 taškai

43. Remdamiesi žiniomis, nurodykite dar dvi garsias to meto asmenybes, veikusias drauge su A. Strazdu, D. Poška, S. Daukantu ir pateikite po du kiekvieno jų reikšmingiausius darbus.

Asmenybė _____

1 darbas _____

2 darbas _____

Asmenybė _____

1 darbas _____

2 darbas _____ 6 taškai

44. Trimis teiginiais įvertinkite A, B ir C šaltinių autorių bei kitų dviejų jūsų pasirinktų asmenybių veiklos svarbą lietuvių tautiniam atgimimui.

1 teiginys _____

2 teiginys _____

3 teiginys _____ 3 taškai

IV DALIS

Remdamiesi A, B, C, D, E šaltiniais ir žiniomis, atsakykite į 45–50 klausimus.

<p>A šaltinis. Atsišaukimas lietuvių kalba į Žemaičius dėl politinės manifestacijos 1861 m. balandžio 8 d. Varšuvoje išvaikymo (<i>Šaltinis: Lietuvos istorijos chrestomatija (1861–1990.III.11). Kaunas: Šviesa, 1993, p. 8</i>)</p>	<p>B šaltinis Iš 1861 m. caro pareigūno raporto (<i>Šaltinis: Lietuvos TSR istorijos šaltiniai, t. II. (1861–1917). Sud. ir skyrių red.: L. Mulevičius, E. Griškūnaitė, A. Tyla. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1965, p. 3</i>)</p>
	<p>Panevėžio apskrities 5 apylinkės taikos tarpininkas baronas Ropas š. m. gruodžio 10 d. painformavo mane, kad dėl valstiečių – laikinųjų prievolinkų netvarkingo prievolių atlikinėjimo, taip pat dėl II-sios Pabiržės valsčiaus valdybos pranešimo apie Rimgaudų valstiečių atsisakymą mokėti valstybinius mokesčius ir seniūnijos rinkliavą, jis baronas Ropas, <...> nuvyko pats <...> pamokyti valstiečius vykdyti savo pareigas. Tačiau jo paaiškinimai ir pamokymai buvo nesėkmingi...</p>

C šaltinis. 1863 m. instrukcija sukilėlių būrių vadams (*Šaltinis: 1863–1864 m. metai Lietuvoje. Straipsniai ir dokumentai. Sud. V. Girininkienė. Kaunas: Šviesa, 1991, p. 7*).

Būrio vadas turi šias pareigas:

1. Kol nesurinks pakankamai jėgų, vengti susirėmimų su kariuomene, tačiau nuolat puldinėti ir nuginkluoti nedidelius po kraštą pasklidusius caro kariuomenės dalinius, kovoje grūdinti savo karius.
2. Sukilėlių užimtose arba užimamose apylinkėse skelbti ir tuojau pat įgyvendinti Laikinosios vyriausybės dekretą dėl žemės išdalijimo valstiečiams.
3. Naikinti esamas caro valdžios įstaigas ir jų vietoje įvesti naują liaudies valdžią, griežtai prižiūrėti, kad kiekvienas vykdytų jam patikėtas laikinas pareigas.
4. Griežtai uždrausti mokesčių rinkimą iš gyventojų dvaro valdžios reikmėms. Tokią teisę šiuo metu turi tik Tautinė vyriausybė.
7. Visokiais būdais naikinti caro policiją.
8. Žymesniems valstiečių engėjams dvarininkams (tai būtų pamoka kitiems) po karo teismo vykdyti mirties nuosprendį, dalyvaujant susirinkusiems valstiečiams, bet neleisti savavališkos egzekucijos.

D šaltinis. Iš M. Muravjovo užrašų apie karinės padėties sustiprinimą Lietuvoje 1863 m. (*Šaltinis: 1863–1864 m. metai Lietuvoje. Straipsniai ir dokumentai. Sud. V. Girininkienė. Kaunas: Šviesa, 1991, p. 54*).

Tuo tarpu aš pradėjau tvarkyti patį Vilnių, įsteigdamas jame policiją, kurios nebuvo. Miestą apsupę gaujų viršininkai ir apskritai visi sukilėliai gaudavo visa, kas reikalinga, iš Vilniaus, ir patys jame po kelias dienas gyvendavo, žodžiu sakant, Vilnius buvo sukilėlių ginklinė ir placdarmas, kasdien jiems teikdavęs didžiausią skaičių naujokų. Policmeisteris kasdien man pateikdavo duomenų apie išėjusius į sukilimą gyventojus, vidutiniškai per parą nuo 40 iki 50 žmonių, kariuomenė to sustabdyti mieste negalėjo. Aš pradėjau skirti baudas, kas pasirodė labai veiksminga priemonė.

Visos šios ir daugelis kitų priemonių, apie kurias neužsimenu, nes varginantis būtų vien jų išskaičiavimas, o daugelis yra skelbtos spaudoje ir žinomos, turėjo akivaizdžios naudos ir nuslopino lenkų revoliucines manifestacijas, bet to buvo per maža, reikėjo imtis reikšmingesnių priemonių ir griežtai persekioti sąmokslą.

E šaltinis. Antano Mackevičiaus paaiškinimas Ypatingojoje tardymo komisijoje 1863 m. gruodžio 6 d. (*Šaltinis: Lietuvos istorijos chrestomatija (1861–1990.III.11). Kaunas: Šviesa, 1993, p. 18–19*)

O kadangi tai buvo daroma laikantis tiesos ir buvo tiesa, žmonės manimi tikėjo. Nes argi policija ir apskritai Rusijos vyriausybės administracija nespaudė vargšų gyventojų? Kas doras, tas visada skriaudžiamas, o niekšas malonėje. Nori beturtis laimėti bylą, o pinigų neturi, tai už tai esi išplakamas ir dargi taip, kad tikrai barbarų laikais galima buvo tai matyti. O šiaip, jeigu kas ir pasitarnavo mano propagandai, tai policija ir valdžios administracija. Beje, dvarininkai daug man padėjo nežmonišku elgesiu su valstiečiais. Kai aš kalbėjau valstiečiams, jog ponai ir apskritai bajorai yra caro administracijos rykštė, ir kad, duos Dievas, ateis laikas, kada sulaužysime tą rykštę, žmonės kėlė rankas aukštyn ir žadėjo man visuotinę pagalbą. Gerai galiu susikalbėti keletu tarmių, todėl niekada nepraleisdavau progos pasakyti pamokslą. Čia nebuvo niekam pasigailėjimo: ar jis buvo dvasininkas, ponas, bajoras, valdininkas, ar valstietis, kiekvienam klojau gryną teisybę, ragindavau pasitaisyti, kaip atpildą pranašaudamas mano tėvynes laisvę. Atimtos bažnyčios, iš vienuolynų išvaryti vienuoliai – ar tai maža pavyzdžių blogai vyriausybės valiai parodyti?

45. Nurodykite tris mintis, kurios išsakytos atsišaukimo kiekviename sakinyje (A šaltinis)?

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

_____ (3 taškai)

46. Remdamiesi A ir B šaltiniais, nurodykite politinę ir ekonominę žmonių nepasitenkinimo priežastį.

Politinė _____

Ekonominė _____

_____ (2 taškai)

47. Remdamiesi C šaltiniu, įvardykite du karinius, du teisinius ir du ekonominius nurodymus, kuriuos turėjo vykdyti sukilimo vadai.

Kariniai:

1 _____

2 _____

Teisiniai:

1 _____

2 _____

Ekonominiai:

1 _____

2 _____

_____ (6 taškai)

48. Kokių dviejų priemonių, siekdamas slopinti sukilimą, ėmėsi D šaltinio autorius. Remdamiesi žiniomis, nurodykite tris papildomas priemones, kurias D šaltinio autorius taikė prieš sukilėlius.

Priemonės:

1 _____
2 _____

Papildomos priemonės:

1 _____
2 _____
3 _____

_____ (5 taškai)

49. Nurodykite keturias aplinkybes, kurios padėjo E šaltinio autoriui įgyti žmonių pasitikėjimą.

1 _____
2 _____
3 _____
4 _____

_____ (4 taškai)

50. Remdamiesi žiniomis, nurodykite tris sukilimo teigiamas pasekmes tolimesnei Lietuvos raidai.

1 _____
2 _____
3 _____

_____ (3 taškai)

2023 METŲ XXXII LIETUVOS MOKINIŲ ISTORIJOS OLIMPIADOS

„Lietuva 1795–1864 metais“

II ETAPO VERTINIMO INSTRUKCIJA

I DALIES ATSAKYMAI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	A	B	C	D	B	D	C	D	A	D	C	B	A	D
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	A	C	B	B	D	D	B	C	B	C	C	C	A

II–IV DALIŲ ATSAKYMAI

Kl. Nr.	Atsakymai	Taškai	Pastabos
31	<p>Paaiškinimas – Aukščiausia Lietuvos administravimo institucija Napoleono okupacijos metais Lietuvoje.</p> <p>Metai – 1812.</p> <p>Vieta (miestas) – Vilnius.</p> <p>Tikslas – aprūpinti Napoleono kariuomenę.</p>	4	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p> <p><i>4 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.</p>
32	<p>Asmenys: Juozas Sierakovskis, Aleksandas Sapiega, Jelskis.</p>	3	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p>
33	<p>Dekretą pasirašęs asmuo: Napoleonas.</p> <p>Antspaude pavaizduota: Vytis.</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p>
34	<p>1 šaltinis – iš mokesčių krašte.</p> <p>2 šaltinis – iš Prancūzijos.</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p>
35	<p>Valstybės gyvenimo sritys: finansai, tiekimas, karas, švietimas, tikyba.</p>	5	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p> <p><i>4 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.</p> <p><i>5 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti penki atsakymai.</p>

36	Metai – 1812. Ivykis – Napoleono pasitraukimas iš Lietuvos.	2	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.
37	Lūkestis – atkurti LDK. Nauda Napoleonui: gavo maistą, pašarą, kareivius. Pastaba. Galimi ir kiti teisingi atsakymai.	4	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai. <i>4 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.
38	Europos kultūrinis sąjūdis – romantizmas. Lietuvos sąjūdis – žemaičių bajorų lituanistinis sąjūdis. Principas – etnolingvistinis.	3	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.
39	1 vertybė – lietuvių kalba. 2 vertybė – Lietuvos istorija.	2	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.
40	1 tikslas – atkurti praeityje prarastą valstybę. 2 tikslas – grįžti prie gimtosios / lietuvių / žemaičių kalbos vartojimo. Sąjūdžio svarba – žemaičių lituanistinis sąjūdis žadina lietuvių tautą.	3	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.
41	1 aspektas – parašyti Lietuvos istoriją paprastiems Lietuvos žmonėms; 1 nuopelnas – kad lietuvių tauta žinotų tikrąją savo istoriją. 2 aspektas – parodyti lietuvių / žemaičių kalbos gražumą. 2 nuopelnas – ir lietuvių kalba gali būti literatūrinė.	4	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai. <i>4 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.
42	1 bruožas – gimtoji žemė, kuri priklauso pagal istorinę teisę. 1 paaiškinimas – Lietuva buvo Rusijos imperijos okupuota. 2 bruožas – tautinis bendrumas ir solidarumas. 2 paaiškinimas – lietuviai neturėjo tautinės savimonės. 3 bruožas – tautinė valstybė. 3 paaiškinimas – lietuvių tautinio sąjūdžio siekiamybė.	6	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai. <i>4 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti keturi atsakymai. <i>5 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti penki atsakymai. <i>6 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti šeši atsakymai.

43	<p>1 atstovas. Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius.</p> <p>1 darbas. Telkė žemaičių šviesuolius.</p> <p>2 darbas. Žemaičių vyskupijos istorija.</p> <p>2 atstovas. Žemaičių vyskupas Juozapas Arnulfas Giedraitis.</p> <p>1 darbas. Telkė žemaičių šviesuolius.</p> <p>2 darbas. Išvertė į lietuvių kalbą Naująjį Testamentą. Steigė lietuviškas mokyklas ir kėlė lietuvių kalbos prestižą.</p> <p>Pastaba. Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</p>	6	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p> <p><i>4 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.</p> <p><i>5 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti penki atsakymai.</p> <p><i>6 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti šeši atsakymai.</p>
44	<p>Kėlė lietuvių / žemaičių kalbos svarbos ir prestižo klausimą.</p> <p>Padėjo lietuvių literatūros pagrindus.</p> <p>Domėjosi Lietuvos istorija ir dirbo jos populiarinimo darbus.</p> <p>Padėjo lietuvių tautinės savimonės pagrindus.</p> <p>Įkvėpė tautinį lietuvių sąjūdį.</p> <p>Pastaba. Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</p>	3	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p>
45	<p>1. Kryžius sukapotas maskolių.</p> <p>2. Užmušta daug žmonių.</p> <p>3. Prašyti Dievo pagalbos.</p>	3	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p>
46	<p>Politinė – carinės Rusijos politinių teisių ir laisvių suvaržymas.</p> <p>Ekonominė – nepasitenkinimas baudžiamos panaikinimo sąlygomis (netvarkingas prievolių atlikinėjimas, atsisakymas mokėti mokesčius).</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p>
47	<p>Kariniai:</p> <p>1. Vengti susirėmimų su kariuomene.</p> <p>2. Naikinti caro policiją.</p> <p>Teisiniai:</p> <p>1. Naikinti esamas caro valdžios įstaigas ir jų vietoje įvesti naują liaudies valdžią.</p> <p>2. Žymesniems valstiečių engėjams dvarininkams būtų po karo teismo vykdytas mirties nuosprendis.</p> <p>Ekonominiai:</p> <p>1. Dekretas dėl žemės išdalijimo valstiečiams.</p> <p>2. Uždrausti mokesčių rinkimą iš gyventojų dvaro valdžios reikmėms.</p>	6	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p> <p><i>4 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.</p> <p><i>5 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti penki atsakymai.</p> <p><i>6 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti šeši atsakymai.</p>

<p>48</p>	<p>1. Įsteigė Vilniuje policiją. 2. Pradėjo skirti baudas.</p> <p>Galimi kiti teisingi atsakymai: Vykde mirties bausmes. Siuntė į katorgą ir trėmė į Sibirą. Kėlė rusų kolonistus į Lietuvą. Dvarus apdėjo kontribucijomis. Plakė rykštėmis valstiečius. Persekiojo Bažnyčią.</p>	<p>5</p>	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai. <i>4 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti keturi atsakymai. <i>5 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti penki atsakymai.</p>
<p>49</p>	<p>Galimi teisingi atsakymai: Caro valdžios priespauda. Fizinės bausmės. Dvarininkų žiaurus elgesys. Gebėjimas kalbėti keliomis tarmėmis. Tiesos sakymas. Bažnyčios persekiojimas.</p>	<p>4</p>	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai. <i>4 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.</p>
<p>50</p>	<p>1. Rusijos valdžia padarė nuolaidų valstiečiams: įvesta privaloma žemės išpirka, sumažintas jos mokestis. 2. Paspartėjo baudžiovos liekanų naikinimas ir kapitalizmo raida. 3. Prasadėjo visuomenės tautinis sąmonėjimas, kuris padėjo pagrindą nacionaliniam išsivadavimo judėjimui.</p>	<p>3</p>	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriamai, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p>